

РЕЦЕНЗІЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК:

ОМЕЛЬЧУК С. БУТИ ЧЕСНИМ У НАВЧАННІ Й НАУЦІ: ЕКСПРЕС-КУРС З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ : НАВЧ. ПОСІБ. / СЕРГІЙ ОМЕЛЬЧУК. – ХЕРСОН : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 80 С.

Якщо проаналізувати сучасні дослідження з педагогіки вищої школи, можна помітити одну цікаву тенденцію. Недостатня кількість аналітичних робіт із виходом на рівень закономірностей процесу і недостатня кількість практикумів, які особливо важливі для студентів, аспірантів, молодих викладачів, колег, які мають значний практичний досвід, але в силу різних причин не здобули належної психолого-педагогічної підготовки. Є ще одна особливість. Окрім теми доволі важко аналізувати. Внаслідок масового перекладу праць представників інших країн, відсутності авторської позиції цікаві напрямки не сприймаються молодіжною аудиторією. На нашу думку, до таких тем належить академічна доброчесність. Тим більше, що були спроби зробити тему доброчесності головною при вивченні академічного письма, що є помилкою. Рецензована книга є винятком. Причин декілька. По-перше, це особистість автора. Глибокі теоретичні дослідження з українською мови, лінгводидактики поєднуються з блискучими лекціями для вчителів, які ми використовуємо на кафедрі української мови ТНМУ. По-друге, варто відзначити людей, які готували книгу до друку. Текстовий матеріал, графіка, таблиці виконані на високому рівні поліграфічної культури.

Авторську позицію чітко розкрито на першій сторінці: «Дотримання принципів академічної доброчесності належить до однієї з основних цінностей корпоративної культури всіх учасників освітнього процесу будь-якого закладу вищої освіти. Бути чесним треба завжди й у всьому! Не лише в навчанні й науці, а й у житті і професії – перед собою, своїми рідними та близькими, друзями й одногрупниками, викладачами й колегами! Чесність як найважливіша позитивна якість є індикатором високої моральності особистості». Такий «людяний» початок налаштовує на подальше уважне прочитання тексту.

Автор вдало виокремлює 7 головних завдань: зрозуміти базові поняття академічної етики та усвідомити цінність норм академічної доброчесності в освіті й науці; виявляти факти академічної недоброчесності; підвищити статус своїх наукових робіт, зробити їх престижними; набути необхідних компетентностей з академічної доброчесності й навичок якісного академічного письма; критично

аналізувати результати наукових досліджень; самовдосконалюватися в річищі етики академічних взаємовідносин; і найголовніше – бути академічно доброчесними, що, з одного боку, сприятиме формуванню позитивної репутації Вашого закладу вищої освіти й конкурентоспроможності його, а з іншого – підвищить Вашу успішність у майбутній кар’єрі.

Логічним і доречним є звертання до нормативних документів. Цікаві завдання, які розвивають логіку, відчуття слова, сприяють розвитку творчих здібностей читачів. Назвемо декілька найбільш вдалих прикладів: Поміркуйте, як правильно сказати. Свою відповідь обґрунтуйте. Нині в університетах академічна доброчесність стає брендом. Нині в університетах академічна доброчесність стає трендом; опрацюйте дефініцію поняття «академічна доброчесність», подану в теоретичному матеріалі. Схарактеризуйте особливості цього поняття; використовуючи інтернетові довідкові джерела, з’ясуйте зміст поняття «академічна культура». Сформулюйте його визначення; працюючи в парах, дослідіть зв’язок поданих понять. Виберіть один із запропонованих варіантів або запропонуйте свій варіант; поміркуйте: чи існує відмінність між поняттями «доброчесність» і «академічна доброчесність»; що є передумовою повноцінної реалізації довіри, справедливості, поваги та відповідальності? З чого розпочинається чесність? Які наслідки може мати нечесна поведінка в академічному середовищі? За якої умови чесність уможливило розвиток довіри? Яку роль відіграє довіра в академічній роботі? Які з опрацьованих цінностей є не лише фундаментальними цінностями академічної доброчесності, а й цінностями Вашого життя?

Можна зробити висновки, що саме запитання є своєрідною «родзинкою» книги.

Ми підготували статтю з питань ефективності есе в дидактиці. С. Омельчук не оминув увагою цей аспект, запропонувавши відповідні теми: Напишіть есе з теми «Як академічна доброчесність пов’язана з професійною кар’єрою й корпоративною культурою?» Перед тим як розпочати роботу над есе, ознайомтеся з короткими відеопорадами «Як написати аргументативне есе?» за покликанням <https://youtu.be/3c9pDxOkjJQ>.

Добре окреслено види порушень академічної доброчесності, такі, як: академічний плагіат; зловживання результатами освітньої та/або наукової діяльності; обман; фабрикація; фальсифікація; присвоєння авторства; створення академічного тексту на замовлення; несамотійне виконання завдання; необ'єктивне оцінювання; хабарництво.

Вдало підібрано тексти для аналізу здобутків інших авторів, конкретні ситуації, які характеризують порушення академічної доброчесності з боку викладачів і студентів, рольові ігри.

Виокремлено види відповідальності за порушення норм і правил, такі, як: правова (юридична) відповідальність; кримінальна відповідальність; дисциплінарна відповідальність; адміністративна відповідальність; матеріальна відповідальність; фінансова відповідальність; академічна відповідальність.

Автор використовує досвід інших країн, зокрема Індонезії.

В окремому розділі проаналізовано документи, що регламентують дотримання принципів академічної доброчесності в університеті – Кодекс академічної доброчесності учасника освітнього процесу. Тим більше, що він стосується здобувачів освіти всіх рівнів, зокрема викладачів та інших працівників закладу вищої освіти. Як приклад використано фрагмент Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Острозька академія».

Передбачено ознайомлення зі змістом інформаційного бюлетеня «Академічна доброчесність».

Вдало підібрано цитати для характеристики плагіату («Вірусом плагіату в Україні просякнута не

тільки освіта й наука, а значна частина української свідомості. Якщо взяти пляшку води в магазині, тихенько сховати її в сумку та не заплатити, то це крадіжка. Українець це, звичайно, розуміє. А якщо використати у своїй праці чужий текст, твір без покликання на автора, то це ж не є щось злочинне, правда? Ні, насправді це така ж сама крадіжка»).

Враховано специфіку молодіжної аудиторії. Для прикладу використано тексти популярних пісень, запозичення зі сфери бізнесу, політики, тексти курсових робіт.

Підкреслимо важливість оцінки типових помилок при цитуванні: відсутність лапок при текстових фрагментах, запозичених з інших джерел, за наявності коректного покликання на це джерело; покликання на інше джерело; неправильне оформлення покликання, що ускладнює пошук джерела.

Для молодих дослідників важливою є перевірка наукового тексту на унікальність.

Тестові завдання та корисні джерела підсумовують змістовну роботу.

На завершення ще один аспект. Може виникнути думка щодо об'єму книги. Але це та ситуація, яка нагадує запитання учнів до філософа щодо відсутності йому пам'ятника в Афінах. Відповідь учителя актуальна до наших днів: «Хай краще запитують чому його немає, чим мають питати навіщо він тут стоїть». Тому за аналогією, хай краще читачі запитують про друге розширене і доповнене видання. Враховуючи нинішню ситуацію хочемо побажати С. Омельчуку, усім викладачам перемоги, нових книг, творчості.

*А. В. Вихруц,
доктор педагогічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри української мови
Тернопільського національного медичного
університету імені І. Я. Горбачевського
МОЗ України*